

Restaurering av 3 verneverdige bygninger på Gjøken (Gjøkhotellet)

07.05.2020

Mia De Coninck

Arkitekt MNAL

**Øvre Pasvik
nasjonalparkstyret**

Finnmarkseiendommen
Finnmarkkuopmodat

INFORMASJONSPUNKT GJØKEN

Etableringen av et Informasjonspunkt for Øvre Pasvik generelt og Øvre Pasvik nasjonalpark spesielt, er en del av Kolarctic-programmet KO2093 Phenomena of Arctic Nature (PAN) 2019-2022. Metsähallitus, Parks and Wildlife i Finland er Lead partner og totalt er det 4 finske, 2 russiske og 3 norske partnere.

Fokus i Kolarctic PAN er å utvikle natur- og besøksentre i samarbeid med lokale reiselivsbedrifter, i alle tre landene. Etableringen av Informasjonspunkt Gjøken skal ivareta og formidle både natur- og kulturarven i området. I tillegg til besøkende utenfra er skoleklasser (tilhørighet og kunnskap) og lokalbefolkning (bolyst og helse, - næringsutvikling) også viktige målgrupper.

**PHENOMENA OF
ARCTIC NATURE**
2019-2022

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
2	Kort historikk.....	4
3	Felles tiltaksbeskrivelser.....	5
3.1	Generelt.....	5
3.2	Kommuneplan og andre føringer.....	5
3.3	Krav til utførende.....	6
3.4	Krav til materialet.....	7
3.5	El-anlegg.....	7
3.6	Brannvern.....	7
4	Skogfosskoia.....	8
4.1	Tilstandsbeskrivelse.....	8
4.2	Tiltak som planlegges.....	9
4.3	Begrunnelser for tiltakene.....	9
5	Stallen.....	12
5.1	Tilstandsbeskrivelse.....	12
5.2	Tiltak som planlegges.....	13
5.3	Begrunnelser for tiltakene.....	13
6	Stabbur.....	14
6.1	Tilstandsbeskrivelse.....	14
6.2	Tiltak som planlegges.....	15
6.3	Begrunnelser for tiltakene.....	15
7	Tidsplan.....	16
8	Andre kontakter.....	17
	Vedlegg.....	17

1 Innledning

Dokumentet er en restaureringsplan for de 3 verneverdige bygninger: Skogfosskoia, Stallen og Stabburet, ved Informasjonspunkt Gjøken i Øvre Pasvik, for Øvre Pasvik nasjonalparkstyre. Bygningen skal ivaretas på stedet de står i dag, bortsett fra Stabburet som ønskes flyttet 5-10 meter bakover på tunet. De skal samtidig rustes til bruk som en del av Informasjonspunkt Gjøken, som beskrevet i Besøksstrategien utarbeidet av nasjonalparkstyret. Besøkscenteret for Øvre Pasvik nasjonalpark ved NIBIO Svanhovd skal etablere informasjonsdelen og drifte Informasjonspunktet i framtiden.

I planbestemmelsene til kommuneplanens arealdel vedtatt av kommunestyret i Sør-Varanger den 14.02.2018, står følgende det om Gjøken (Gjøk Hotellet): 'Området skal benyttes til service- og informasjonssenter i forbindelse med Øvre Pasvik nasjonalpark og andre verneområder'.

Øvre Pasvik nasjonalparkstyre inngikk i januar 2017 en avtale med Finnmarkseiendommen som eier av Gjøkhotellet med formål om å etablere et informasjonspunkt for Øvre Pasvik nasjonalpark ved dette bygdetunet.

Finnmark Fylkeskommune vurderer bygningsmiljøet som verneverdig bebyggelse. Fylkeskommunen oppfordrer FeFo i brev datert 20.02.2015, om å søke midler hos Norsk kulturminnefond til istandsetting av bygningsmassen. (se vedlegg 4)

Bygningene er ikke i bruk i dag, de har tidligere vært i bruk i forbindelse med oppstalling av opptil 150 trekkhunder i barkmarkshalvåret. Dette har medført stor slitasje på bygningene.

Framtidig bruk for bygningen er skissert slik, på kort sikt etablere et ubemannet infopunkt som er enkelt å drifte og vedlikeholde. I Skogfosskoia skal videre forfall stoppes, og fokuset skal være på historisk bruk og personer som har satt sitt navnetrekk på veggene. Stallen skal kunne brukes som et Pasvikbibliotek i tillegg til utstillingsareal for gjenstander, kunst og foto. I Stallen bør det være mulighet til utstilling og lagringsplass.

2 Kort historikk

Gjøken består i dag av en samling bygg med enestående museal og historisk verdi i Sør-Varanger. De dokumenterer statlig skogsdrift- og nasjonal grensehistorie. Og den første etablering på norsk side i Øvre Pasvik, etter grensedelingen i 1826.

Skogfosskoia

Den tids skogforvaltning ryddet i 1880-årene båtdrag forbi fosser og stryk langs Pasvikelva, etablerte båtนาust med båt ved de største fossene og satte opp to hytter for reisende. Den ene lå ved Skogfossen, som var et naturlig stoppested ved det gigantiske fossefallet, og den andre på Skolteholmen i Vaggatemvannet. Hytta ved Skogfossen ble flyttet av skogforvalter Egil Skoglund til Gjøken i forbindelse med utbyggingen av kraftverk i 1960-årene. Koia fra Skolteholmen står i dag på den gamle skogvoktergården Skogly på Vaggatem.

Skogfosskoia har hundre år gamle blyantskrevne navnetrekk på veggene inne. De reisende skrev på veggene sine navnetrekk, personalia, dato og av og til formålet med turen. Her finner man lokalhistorisk viktig kildemateriale. Hytta var blant annet besøkt av ornitologen Hans Tho. L. Schaanning, av fotograf og doktorfrue Ellisif Wessel og mange flere. Den er også nevnt og

fotografert av mange reisende som har vært i Pasvik i løpet av de siste hundre år. I mellomkrigstida huset den også tømmerfløterne under deres årlige ferd nedover Pasvikelva. Etter krigen, da veien var etablert og tømmerfløtingen opphørte ble koia mindre brukt.

Stallen og Stabbur

"Skogvæsenet" lagde en ordning som gikk ut på å ansette kombinerte skog- og grensevoktere i Øvre Pasvik, altså skogvoktere med politimyndighet. Stillingene ble lyst ut, og i august 1903 kunne amtmannen innberette at Anders Ryeng fra Langfjorddalen og Ottar Øksendal fra Mosjøen var ansatt. Allerede sommeren 1904 var voktergårdene i drift, beliggende med en halv kilometers mellomrom på vestsiden av Vaggatemvannet og gitt navnene Nesheim og Skogly. Beboelseshuset på Nesheim hvor Øksendal bodde, brente ned til grunnen i april 1909. Ny skogvoktergård ble gjenreist på Kjerringneset i 1911. Fjøset, stallen og stabburet fra det gamle Nesheim ble flyttet til den nye gården, som også fikk med seg navnet Nesheim. Ryeng overtok i 1912 på Nesheim. Nesheim på Kjerringneset bestod som skogvoktergård til etter krigen og var i bruk til omkring 1960. Anlegget var et meget viktig senter for all aktivitet i Øvre Pasvik, både for skogforvaltningen, men i tillegg som stasjon for grensevakten. I en periode var Nesheim også tollstasjon. Da gården ble avviklet, ble hovedhuset solgt til en privatmann og satt opp som bolighus. Fjøset ble revet. Stallen og stabburet ble flyttet til skogvesenets eiendom på Gjøken. Stallen ble bygget ca 1922 av Esten Ryeng og Johan Henrik Rauhala, mens stabburet finnes på bilder fra det gamle Nesheim bygget i 1903 og ble bygget av gamle Nikkinen.

Det finnes mer utfyllende historikk i følgende dokumenter:

- Kortfattet historikk om Gjøkhotellet, *Rolf Randa, desember 2013*
- Bygningene Hotell Gjøken, *redegjørelse Steinar Wikan 2015*

3 Felles tiltaksbeskrivelser

3.1 Generelt

Disse 3 bygninger er selve fortellingen fra Øvre Pasvik, i tillegg vil de kunne fungere som en ramme for et ubemannet infopunkt og utstillingsarena. Bygningene bør brukes i fremtiden som historiefortellere og vitner om den tidlige skogdrifta og reiser i Pasvik. For å unngå videre forfall bør bygningen brukes og vedlikeholdes. Siden 2014 har vedlikeholdet på bygningene vært minimalt.

Gjøken har den fordel at det er en veldig tørr sørvendt plass, hvor det er lett å ta vare på tømmerbygg.

3.2 Kommuneplan og andre føringer

Sør-Varanger kommune sin kommuneplans arealdel; planbeskrivelse og planbestemmelser legger grunnlaget for hvilke tiltak som kan igangsettes på bygningene:

Punkt 7.6.1.2 *Spredt næringsbebyggelse SE4:*

- a) Området skal benyttes til service- og informasjonssenter i forbindelse med Øvre Pasvik Nasjonalpark og andre verneområder.
- c) Maksimalt tillatt BYA settes til 500m², maks mønehøyde 7,5 meter.
- d) Hovedfunksjoner innenfor området skal være universelt utformet.
- e) Bebyggelse skal ikke plasseres nærmer offentlig vei enn 30meter.
- f) Ved byggesøknad skal det legges fram situasjons- og utomhusplan som viser bebyggelses plassering, parkeringsareal, utearealer.

Punkt 3.1.7 *SEFRAK og spesielle bygningsmiljø/ kulturminner*

- a) Tiltak på SEFRAK-registrerte bygg med «rød trekant» skal sendes på høring til Finnmark fylkeskommune.

b) Tiltak på SEFRAK-registrerte bygg med «gul trekant» som strider med bestemmelsen pkt. 3.1.6 a-b skal sendes på høring til Finnmark fylkeskommune.

c) Ved byggetiltak nær verneverdig kulturminne skal det legges særlig vekt på helthetsvurdering.

d) Tiltak på bygninger i spesielle bygningsmiljøer skal sendes på høring til Finnmark.

e) Tiltak på de ovennevnte bygninger og i områdene som skal på høring til Finnmark fylkeskommune er tiltak som fører til synlige endringer (fasadeendringer) på bygningene/ kulturmiljøet. (PBL. § 11-9 nr. 7) Plan bestemmelsene nevner også SEFRAK bygninger i punkt 3.1.7 SEFRAK og spesielle bygningsmiljø/kulturminner. Tiltak på SEFRAK-registrerte bygninger og på bygninger i spesielle bygningsmiljø skal sendes på høring til Finnmark Fylkeskommune.

Disse 3 bygningene er alle SEFRAK-registrert:

- Skogfosskoia 2030 17 19 gul trekant bygningsnr 193096247
- Stallen 2030 17 18 gul trekant bygningsnr 193096239
- Stabbur 2030 17 17 gul trekant bygningsnr 193096212

Finnmark fylkeskommune har vurdert bygningsmiljøet som verneverdig bebyggelse. (Se vedlegg 4)

Figur 1. Sefrak bygningene. Kilde www.nordatlas.no

Bygningen er dendrodatert. Resultatet finnes i rapport 14/2017 av dendroøkologen A. J. Kirchhefer. Prøvetaking, dato: 07.09.2016 ved Tore Larsen og Johnny Sommer, Varanger museum.

For hver bygning forelå 9 eller 12 prøver. De fleste prøver mangler dessverre barkkant og gir derfor ikke noen eksakte svar på bygningenes alder. Konklusjonene med hensyn til hogsttidspunktet for tømmeret så langt er:

Stallen på Gjøkhotellet vinter 1921/22, ingen tegn på høyere alder.

Stabburet på Gjøkhotellet vinter 1895/96

Skogfosskoia, Gjøkhotellet vinter 1879/80, muligens noe materiale fra 1869/70

Samtlige årstall er maksimalaldere, det vil si at hogst og bygging/reparasjon kan ha foregått noen år senere. Det kan ikke utelukkes at noen av bygningene inneholder eldre tømmer, men foreliggende prøvematerialet ikke gir noen klar indikasjon på dette. For å avklare dette og fastslå eksakte hogstår bør bygningene befares av en erfaren dendrokronolog.

3.3 Krav til utførende

Arbeid på de eksisterende bygningene bør utføres av tømmer / snekker med erfaring med antikvarisk restaurering. Han må ha restaurert andre mindre bygninger, og vise fram resultatet av dette. Han kan

i tillegg ha ansvar for tømrere som ikke har erfaring. Håndverker må ha de tradisjonelle verktøy for å kunne å kopiere stakkene i bygningene.

Det skal gjøres forundersøkelser og samles inn informasjon om bygningene og tidligere takkonstruksjoner. Dette bør gjøres av arkitekt.

Restaureringsprosessen skal dokumenteres med bilder før, under og etter restaurering.

Tiltakene bør ta sikte på reparasjon istedenfor utskiftning, endre kun det som må endres. Og det som er ødelagt skal byttes ut med likeverdige materialer, samme metode og material som opprinnelig.

Spor etter tidens gang og skjevheter kan aksepteres dersom det fungerer bygningsteknisk.

Gamle bygningsdeler skal ikke kastes, de kan eventuelt gjenbrukes eller brukes som dokumentasjon.

Planen tar høyde for reversible løsninger.

3.4 Krav til materialet

Det er viktig å ivareta den historiske kildeverdien. Bygningene har alle vært flyttet til Gjøken men de er likevel bygd i Øvre Pasvik. Det er også naturlig at alt material som må hogges, plukkes eller samles skal hentes fra Øvre Pasvik.

Det er brukt forskjellig byggemetode og nov- og takkonstruksjon på alle 3 bygningene. Det er viktig at man tar høyde for det ved fremstilling av nye elementer på hver enkel bygning.

Bygningene er alle bygd i furu og nye tilføyinger bør også være furu. Per nå er ikke materialbruken på vinduene dokumentert, dette kan gjøres med utgangspunktet i undersøkelse av material bruken for det nederste vinduet i Stabburet.

Glass til rekonstruksjon av vinduene vil muligens kunne gjøre bruk av 6 vinduer som står lagret i Skogfosskoia, når eierforhold og dimensjonene på glassene er avklart.

Kanskje finnes det også en innerdør i Sør-Varanger kommune som kan gjenbrukes i stallen.

3.5 El-anlegg

Det planlegges elektrisk anlegg i alle 3 bygningene. Per i dag har både Stallen og Stabburet elektrisk anlegg. Dette skal tas bort der det ikke er plassert i respekt for kulturminneverdien til bygningene.

Det skal legges minimalt med ledninger og kontaktpunkter. Disse skal også velges i en farge som passer med innvendig farge på stakkene.

For å kunne ha en ubemannet helårs åpen bruk av bygningen må det være belysning inne i bygningene slik at man finner fram og kan se på utstillingene. Belysning på ytterveggen er ikke tilføres disse bygningene, der de aldri har hatt utvendig belysning. En felles belysningsplan for hele området vil kunne løses utendørs belysning uten å montere noe på veggene.

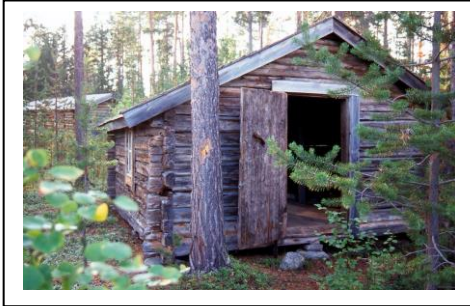
Stallen ønskes brukt som bibliotek. Her foreslår vi rommet i stallen. Der vil glassovner kunne sørge for en jevn temperatur på +10 grader, beregnet på minimal utetemperatur på ca. -15 grader. Dette vil gi et bra klima for bøkene og vil også tillatte gjestene til å notere noe i gjesteboka vinterstid. Den viktigste klimafaktoren for papir er temperaturen, som i utgangspunktet bør være så lav som mulig. Også den relative luftfuktigheten er en viktig faktor, og til slutt må ikke bøker eksponeres unødig for lys. Det stabile klimaet i området vil også gjøre det mulig å ha bøker i bygget.

3.6 Brannvern

Det er ikke planlagt tiltak for å hindre eller varsle brann på disse bygningene. Brannvarslere er ikke hensiktsmessig når ikke det er permanent opphold på området og når avstanden til nærmeste beboer ikke vil være til hjelp. Faren for at brannen som starter i en av bygningene kan spre seg til de andre bygningene er ikke så stor, selv om det kan skje når sommeren er tørr.

4 Skogfosskoia

4.1 Tilstandsbeskrivelse

Koia vender seg mot Steintjørna med døra mot øst og ikke mot tunet. Den ligger fint i terrenget og det er luft mellom bunnsvill og terrenget. Koia er 3,7 på 4,3 m.

Utvendig viser koia at den har stått i vær og vind i mange år, dokumentert i bruk allerede i 1882. Dendrodatering (2017) anslår hogsttidspunkt til 1879/80, med muligens noe materiale fra 1869/70.

Den står fint oppreist, selv om det er noe sig mot

nordveggen.

Det er lite tegn til råte i stokkene, selv om flere er noe forvitret. Unntak er stokk nr 8 i nordveggen. Denne stokken er noe råtnet opp mot vestveggen. Noen plasser mangler også deler av nov-endene eller små gavel deler rundt åsene. Opp mot nordlige sideås så har det tidligere vært vannlekkasje, stokkene er blitt mindre.

Vinduene i koia er ikke originale og kan være plassert der etter siste flytting ca. 1970. Vinduet i gavelveggen mot vest er beskyttet med en provisorisk plate og noe glass mangler. Vinduet mot sør kan enda stå i flere år. Vindusbordene virker litt for store i dimensjon i henhold til vinduene. Fra et gammelt bilde så skimtes det et 6 fags vindu i sørveggen.

På østveggen så finner man flyttmerker på stokkene 1-9, som tynne innskraveringer. I bakveggen finnes 2

gjennomgående hull, disse kan være fra stokker som har vært satt i veggen. På sørlige sidevegg finnes spor etter 2 stokker som har blitt sagd ned i vegglivet.

Døren er en utslående labankdør med utvendige labanker med antatt trenagler. Hengslene er av nyere dato og er OK. Ut fra bildet fra 1896 så har døren vært 2 omfar lavere og noe smalere enn den er nå. Nå måler dørbladet 1,7 på 0,86 m.

Innvendig er golvet laget av brede langsgående planker (15-18cm bredt). De er ikke de originale planker. Det vises bruksmerker men er ellers i bra stand.

Det står en stolpe under venstre sideås. Det er usikker om den kan tas bort eller om den er nødvendig for å støtte opp under åsen.

Innvendig i det nordøstre har det vært ildsted. Det sees spor etter brann og at noen av stokkene er blitt tynnere. Det er også mer spillerom mellom stokkene. Ut fra gamle bilder så er det tydelig at pipa har stod i dette hjørne. Rundt pipa har det kanskje ikke vært helt tett i taket. På utsiden er det neste ikke merkbart at stokkene er tynnere på innsiden, selv om novene er slitt.

Taket er bygd opp med stående taktro. Det er også noen nyere raftsperrer/skaftunger. Åstaket består av en mønsås og 2 side åser. Disse er mest sannsynlig også blitt byttet ut engang under/etter flytting

Bilde Eilisif Wessel

og er i god stand. Taktroen ser generelt bra ut med unntak av bordene i nordøstre hjørne der det er spor etter fukt i noen av plankene. Dessverre kunne vi ikke sjekke pappen siden det var for mye snø på taket. Fra tidligere bilder er takpappen lagt liggende. Kan vann ha trengt inn gjennom disse sporene?

På gamle bilder sees det også at to av stakkene var lengre ut fra noven en de andre stakkene. Nå er alle novene like langt. Stokk 5 i gavelveggen mot nord og stokk 5 som kommer fra sørveggen. Disse er nok blitt kortet inn for

lengde siden. Men man kan lure på hvorfor de har vært lengre enn de andre.

4.2 Tiltak som planlegges

bruk: skal vise Pasvik historie gjennom å vise alle navnene og info om bruken

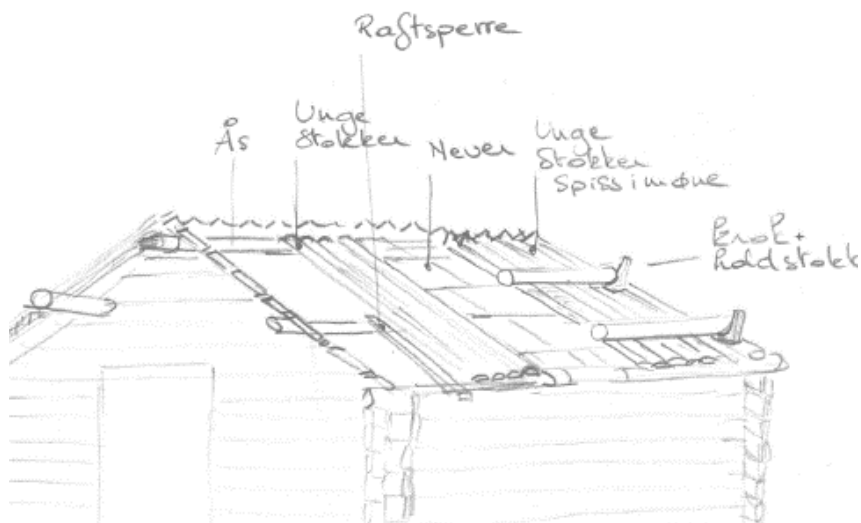
- Jekke opp nordveggen. Sjekke bunnsvillen i nordvestre hjørne.
- Legge taket slik som på bildet fra 1896.
- Sjekke konstruksjonen av novene i nordøstre hjørne. Bare kritiske skader byttes ut. Bygget trenger ikke å være tett.
- Lage en beskyttende halvstokk for stokk nr 8 i nordveggen.
- Rekonstruere vinduene. *Vi mangler bilder av de gamle vinduene* – Evt Reparere vinduene/glassene, legge nytt kitt på eksisterende vinduene
- Sette opp plexiglass 5 cm fra veggene slik at navnene beskyttes og det samtidig gis informasjon.
- legge inn strøm og belysning på en skånsom måte.

4.3 Begrunnelser for tiltakene

Opprinnelig takkonstruksjon

Ut fra gamle bilder så ser det ut at taket var bygd opp av brenntrokonstruksjon. Først åser, så raftsperrer/skaftunger, liggende tro av halvkløyvinger, never, stående tro av halvkløyvinger og stokker for å holde det hele på plass. Tanken er å få tilbakeført taket. Det er viktig å sjekke med Sverige og Finland om de har slike konstruksjoner, den kan by på utfordringer. Men det har stor verdi å kunne tilbakeføre taket også med takpipe steinene. Opprinnelig takkonstruksjon vil kreve mer vedlikehold.

Det bør undersøkes nærmere hvordan opprinnelig konstruksjon har vært. Og om den kan utføres slik at ikke tømmeret får vann- og fuktskader igjen. Og om åsene har bra nok bæreevne, siden venstre ås nå har en stolpe. Hvis ikke må man beholde dagens tak konstruksjon med taktro og takpapp.

Figur 2. Skisse mulig opprinnelig tak konstruksjon

Ildstedet / Brannspor

Det foreslås å beholde stokkene i nordøstre hjørne slik som de er. Ny bruk av bygningen har ikke behov for at bygningen er helt tett. Samtidig som takket tas ned er det likevel viktig at laftehodene sjekkes og eventuelt fornyes. Dette for å sikre at konstruksjonen holder.

Disse sporene kan være tegn på at det kan ha vært et ildsted der. Men det finnes ingen dokumentasjon på hvordan ildstedet har sett ut. Bare sporene i veggen er synlig i dag, som en egen historiefortelling.

Stokk nr 8 i nordveggen.

På innsiden ser stokken helt finn ut, og i tillegg finnes det minst 4 navn skrevet inn i den delen som er dårlig på utsiden.

Vinduene

Når takket blir tilbakeført til original konstruksjon, så bør man også finne tilbake til hvordan vinduene var. Dessverre har vi bare et bilde som viser delvis vinduet i sørveggen på innsiden, nemlig gjennom døråpningen. Det viser et 6 fags vindu.

Navnene

Lys kan forringe synlighet av disse navnene, samtidig som nye påføringer også vil kunne forringe. Det foreslås å sette opp plexiglass ca 5 cm ut fra veggen, der det også kan settes tekst eller anvisninger på hva som finnes hvor. Belysningen kan muligens gjøres med ledlister, men en lyseksperter vil kunne ha flere forslag.

Man kan forhindre lys innslipp med å henge svarte duker foran vinduene, men det finnes nok flere andre muligheter som man kan ta bort igjen uten å skade bygningen.

eksempel på plexiglass m avstandsholdere og trykk fra www.prodata.as

5 Stallen

5.1 Tilstandsbeskrivelse

Stallen ligger ved en liten høyde og avgrensner tunet.

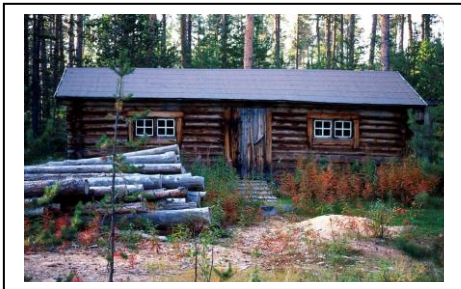
Stallen er bygd av runde tømmerstokker med større dimensjoner enn Skogfosskoia. Stallen ble antageligvis bygd i 1913 på 'nye' Nesheim. Dendrodaterings rapporten fra 2017 konkluderer med at hogsttidspunkt er vinter 1921/22.

Stallen står noe opp fra bakken med punktvis fundamentering på nyere betongblokker. Under golvet ligger det en stor midtbjelke som igjen ligger på kortere og

mindre planker. Den er 7,9 x 4,4 m i størrelse.

Tømmeret er for det meste i orden, selv om det sporadisk er noen råteskader som er tørket eller der tømmeret er borte som i novene. Bunnsvillen på sørvest-veggen bør delvis erstattes. Det finnes også spor av fugeskum og mineralull mest på bakveggen nordøstre hjørne. Dette ble nok gjort for å tette alle åpninger.

Døren er en panelt dør der hengslene er litt rustne. Håndtakene er veldig enkle, og kan muligens være original.

Dagens vinduer som ikke har glass inndelinger er intakte, men de er ikke de originale vinduene. Vinduene har fått rødmalte vinduslister. På en befaring ved Finnmark Fylkeskommune i 2003 ble det nevnt at de originale vinduene enda fantes i selve bygningen, men de er ikke lenger til stede. Bildet ved siden av viser muligens de originale vinduene, som er 8 fags.

Taket er ikke inspisert grunnet snø. Det er åstak, med mønsås og 2 sideåser. Åsene kan være skiftet ut, dette må undersøkes nærmere. Innvendig er det ikke mulig å avdekke eventuelle vannlekkasjer der taket er bygd opp av flere lag. Stående taktro, tverrliggere og igjen stående taktro, så til slutt takpapp. Der taktroen er synlig ved raftet så sees det flere planker med fukt. På to plasser inne i stallen er det fortsatt en metallplate etter en pipe gjennomgang i taket.

Gulvet i stor-rommet er stort sett intakt, det mangler 3 golvplanker i båsen. Selv båskonstruksjon er noe manglende og lagd av nyere materialer. Møkkklukene i gavel- veggene er også intakte.

Innenfor stallen er det et adskilt rom (2,65 x 4 m). Dele veggen kan nok være original. Den er nå kledd inn med dampsperre og moderne panel og original innerdør er borte. Kanskje eldre bilder fra før 2009 kan vise utforming av denne. Det var ikke mulig å inspisere veggen. Selve rommet hadde fått nytt golv opp på det gamle. Også 2 stokker hadde fått avskåret en del av trevirket

og de viser også tegn på tidligere fuktproblemer eller 'varme' problemer der det kanskje har vært ildsted.

Bygningen tenkes brukt som utstillingsrom og bibliotek hele året. Det er viktig at stallen da er mere tett slik at utstillingsmaterialet kan holdes litt klimatisert. Og at man gjennom oppvarming kan oppnå en jevn temperatur på 5-10 grader. Oppvarming er bare tenkt på det adskilte rommet.

5.2 Tiltak som planlegges

bruk: bibliotek og utstillingslokalet året rundt

- Rive alt av nytt panel og nytt golv i det adskilte rommet. Sjekke tilstanden på gulvet. Sjekke om det er tett, evt tiltak som øker tettheten.
- Ta av taket – Sjekke hva som kan gjenbrukes.
- Ta hele tømmerkonstruksjonen fra hverandre. Og rens tømmeret for isolasjon. Skifte deler av bunnsvillen i sørvest og skifte deler av 2 stokker i nord.
- Inspisere novene og gavel veggene mot taket.
- Inspisere midtbjelken og de andre fundamentene uten at gulvet fjernes. Sette nye fundamenter av naturstein.
- Bygge opp tømmerkonstruksjonen og legge mose mellom stakkene slik at bygningen blir tett, især det høyre rommet.
- Isolere innerveggen – litt avhengig av hvilken konstruksjon den har, kan det brukes mose i den originalveggen mellom stakkene.
- Legge 3 nye golvbord i båsen rekonstruere stenderne rundt båsene – lages av samme material som opprinnelig.
- Tette åpningen mellom tømmerstokkene og gulvet i stor-rommet mot sør-vest veggen
- Legge nyt tak – bygge takket opp slik som det er nå, der bilder av tidligere takkonstruksjon mangler – gjenbruke takmaterialet i så stor grad som mulig.
- Sette inn 2 rekonstruerte vinduer jfr bilde
- Sette inn ny rekonstruert innerdør (vi har foreløpig ingen info om hvordan den så ut).
- legge inn strøm og belysning og oppvarming av det indre rommet – 2 konvektorovner i glass (2000W) Anlegget legges så diskret som mulig.

5.3 Begrunnelser for tiltakene

Oppvarming av det indre rommet til ca 10 grader

Om rommet skal kunne brukes til å ha bøker og annen papir- eller utstillingsmaterial i bør det være tett og også noe oppvarmet. Hovedisoleringen skjer med å legge mose mellom stakkene og rundt novene. Planen foreslår ikke isolering av taket. Isolering kan fort lede til en for tett konstruksjon og vil også øke høyde på taket på denne delen. Et tett tak kan veldig fort gi fuktskader. Når taket bygges opp på nytt slik som det bygd nå, så er det viktigere at taket er luftig enn at det isoleres. Lufting vil også hindre at det dannes is på taket ved oppvarming.

Gulvet bør kunne tettes fra undersiden med vindpapp, slik at det ikke skapes unødvendig trekk i rommet. Om det skulle vise seg å være en mulighet bør man kunne vurdere eventuell plassering av naturlige isolasjonsmaterialer under gulvet. Også her vil fuktighet kunne skape problemer. En endelig konklusjon bør gjøres når man får sjekket tilstanden på selve gulvet og under gulvet. Akkurat nå er gulvet dekket til.

Møkkluken bør isoleres fra utsiden med å sette inn noen halve stokker. Innvendig vil da selve luka fortsatt være et synlig spor for bruken av bygget.

Det må tilføres to panelovner på hver 1000W, for eksempel i glass, som vil kunne varme opp rommet til sånn ca til + 10 grader. Beregnet ut fra utetemperatur på -15 grader og ingen isolasjon i taket og golvet. Glassovner vil være en tilføyelse i rommet men vil være mindre distraherende enn vanlige panelovner. Rommet trenger ikke å bli varmet opp til 20 grader, rommet vil kunne besøkes med ytterklærne på.

Man kan forhindre lys fra å komme inn, for å skjerme bøkene, med å henge svarte duker foran vinduet, men det finnes nok flere andre muligheter som man kan ta bort igjen uten å skade bygningen. Dette bør være en del av utstillings planleggingen.

6 Stabbur

6.1 Tilstandsbeskrivelse

Stabburet står ved inngangen til tunet. Størrelsen er 3,9 m x 3,9 m med en tram og et overbygg som stikker ut i 1,2m.

Stabburet er bygd av store tømmerstokker/planker som er satt sammen med kamlaft. Stabburet ble antageligvis bygd omkring 1903 på 'gamle' Nesheim og i 1911 flyttet til 'nye' Nesheim. Dendrodatering fra 2017 anslår hogsttidspunkt vinter 1895/96.

Stabburet står opp fra bakken med punktvis fundamentering på store, ca 20 cm høye, stubber. Det er ikke mulig å undersøke tilstanden på disse stubbene på undersiden, med mindre man flytter eller løfter opp stabburet.

Under stabburet er det en stor midtbjelke synlig som ligger inn i bunnsvillen. Den ser bra ut.

Tømmeret er for det meste i orden, selv om det sporadisk er noen råteskader som er tørket. De øverste stakkene er bøyd utover. Det er et lite overbygg over døra og trammen er avsluttet av tømmerstokkene på sidene.

Labankdøren er i god stand. Labankene er festet med trenagler. Hengslene er litt rustne.

Vinduene i nordvestveggen, gavelveggen, er intakt. Vinduet nede er 4-fagsvindu som har fått et strøk maling i de siste årene. På hemsen er det et lite vindu som er litt slitt, men denne er nok av nyere dato. Det var ikke mulig å komme til vinduet.

Takpappen er ikke inspisert grunnet snø. Det er åstak, med mønsås og 4 sideåser. Åsene ser ut til å være original. Det er 2 innskjøringer i raftstokken til raftsperrer, som ikke er montert i dagens tak.

Taktroen viste ikke tegn til fukt eller skade.

Golvet var ikke mulig å undersøke innvendig grunnet harde isolasjonsplater og linoleum. På bilder fra undersiden ser det ut som at golvet er i bra stand. Isolasjonen og linoleumet må fjernes så fort som mulig.

Golvet på hemsens var også i bra stand, der det var mulig å se golvet. Åpningen til hemsens er ca 90 på 60 cm. Trappen opp var borte. Høyde under loftsgolvet er 2 m. Høyde fra loftsgolvet til underkant mønsåsen er 1,6m.

Stokkene hadde innvendig påskrift av orientering og omgang, som V4. Det ble ikke funnet noen flyttmerker utvendig.

Det var satt opp noen provisoriske vegger som dannet et lite rom inn i stabburet. Det var ikke mulig å se hvordan tømmeret bak disse platene var.

6.2 Tiltak som planlegges

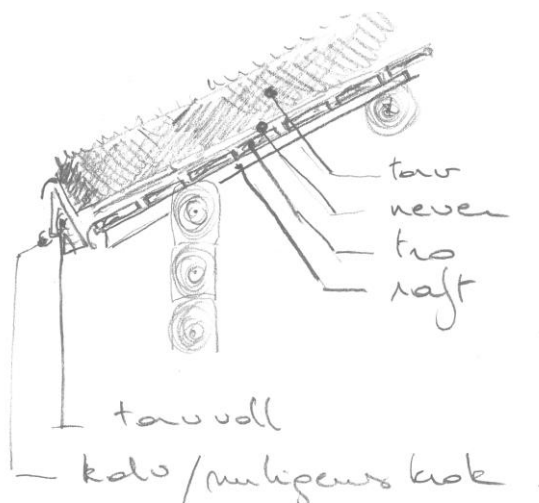
bruk: utstillingsrom, sommerstid - lagringsplass

- Flytte/løfte opp stabburet for å sjekke fundamentene/stubbene, og erstatte med nye.
- Rive isolasjon og linoleum på golvet og rive bort de provisoriske veggene.
- Ta ned det gamle taket, og legge tynt torvtak jfr. gamle bilder
- Sette inn 4-fas rekonstruert vindu øverst.
- Sette inn ny fastmontert stige/trapp til hemsens.
- legge inn strøm og belysning, på skånsom måte.

6.3 Begrunnelser for tiltakene

Torvtak

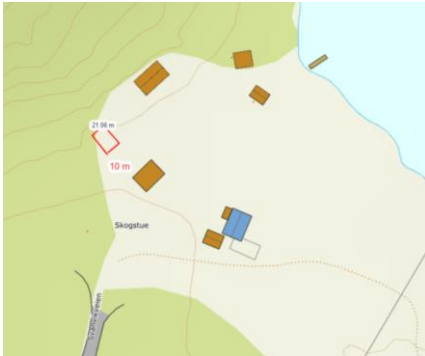
På de gamle bildene ser torvtaket veldig tynt ut. Det originale taket var nok bygd opp med raftsperrer fra raftstokken til mest sannsynlig første sideås. Disse raftsperrer som ikke er brukt nå kan kanskje forhindre at de øverste stakkene sklir ut.

Figur 3. Skisse oppbygging torvtak Stabbur

Fundamentering

Det kan være 50 år siden, ved siste flytting, at stubbene ble plassert under stabburet. Stubbene ser også lavere ut en stubbene på de gamle bildene. For å sjekke om det er begynnende råte fra undersiden må stabburet løftes opp eller flyttes. Da kunne man også prøvd å finne høyere stubber. Siden bygget er tilflyttet, så kan man kanskje finne en mer hensiktsmessig plassering enn rett ved adkomsten.

Figur 4. Flytting av Stabbur. Kilde: www.norgeskart.no

7 Tidsplan

Det er viktig med et grundig ryddings arbeid av elementene som er blitt tilført disse bygningene, selv om vinduer, glass og eventuelle dører bør undersøkes om de egner seg til gjenbruk.

Nedenfor følger en beskrivelse av den planlagte arbeidsprosessen. Restaureringsarbeidet bør utføres av 1 til 2 personer.

Rekonstruksjon av vinduer vil kunne skje vinterstid. Undersøkellesarbeid for rekonstruksjon av taket på Skogfosskoia bør gjøres før taket tas av. Derfor bør taket i nordøstre hjørne tildekkes provisorisk for å hindre mer vanninntrenging.

Flytting av stabburet bør gjøres når taket er tatt av og før nytt tak settes opp igjen, men vegg konstruksjonen må avstives før flytting til nye fundamenter.

Fase 1 Opprydding av ny tilført material på alle bygningene, dokumentasjon og demontering av Stallen, dokumentasjon/undersøkelse av Skogfosskoia original takkonstruksjonen, velge ut emner, dokumentasjon på alle 3 bygningene.

Beregnet til 4-5 uker – 2 personer.

Fase 2 Reparere skadene Stallen, montering av Stallen, demontering taket stabbur, plassere fundamentet, flytting av Stabbur, montering nytt tak Stabbur.

Beregnet til 4 uker – 2 personer.

Fase 3 Demontering taket Skogfosskoia, reparere skadene koia, montering av taket, produksjon av vinduene på alle 3 bygningene, prosjektavslutning.

Beregnet til 5 uker – 1-2 personer.

8 Andre kontakter

Denne planen foreslår vedlikehold av bygningen og tilbakeføring til tidligere konstruksjoner som er dokumentert.

Det har vært dialog med Troms og Finnmark fylkeskommune om tiltakene på disse bygningene.

- Tiltakene ble belyst i et teams møte med visning av bilder den 20.04.2020 med Monica Dahl fra Troms og Finnmark fylkeskommune der det ble uttrykt at det lå stor verdi i å tilbakeføre tak- og vinduskonstruksjoner på disse bygningene når dette kan dokumenteres.
- Det ble sendt en skriftlig redegjørelse på mail 23.04.2020 med ønske om en tilbakemelding i løpet av uken eller neste uke.
- Svar ble mottatt 30.04.2020, med merknad om Skogfosskoia om sjekk av plexiglass bruken og sjekke hvorfor stakk nr 8 i har fått skader. Det siste inngår i undersøkelsen av opprinnelig tak konstruksjon.

Planen foreslår ikke endringer som må behandles som en byggesøknad hos Sør-Varanger kommune. Det skal vel sendes inn melding om flytting av stabburet om den beholdes på den nye plasseringen. Flyttingen må gjøres for å kunne vedlikeholde fundamentet på stabburet.

Vedlegg

Vedlegg 1 Tilstandsrapport med kostnadsoverslag excel fil per bygning

Vedlegg 2 Bilde oversikt

Vedlegg 3 Tegningene av bygningene A3 M1:20

Vedlegg 4 Verneverdivurdering av Finnmark Fylkeskommune datert 20.02.2015